

תיפסק שפיכת הדמים באי, הנציג האמריקאי באו"ם חיוה את דעתו שאין להסכים לסיפוח קפריסין ליוון. רק ידיעה אחת עניינה אותו. "מי הזמין את הרמטכ"ל הישראלי?" שאלה הכותרת.

שוב דיין מבשל משהו, חשב רוברט, וקרא את הידיעה בחיזוק. נאמר בה כי ראשי-המטה שתומכי-העין הגיעו לניו-יורק, בטענה כי הוומן לביקור רשמי בארצות-הברית. הדבר היה כתעלומה בעיני העיתונאים, מאחר ש-משרד-ההגנה האמריקאי טען כי לא הוומן כלל. אולם, הוסיפה ההודעה האמריקאית, הרמטכ"ל הישראלי יתקבל בברכה אם ירצה לבקר באורח פרטי במיתקנים צבאיים אמריקאיים. דיין קיבל את ההזמנה, והוסיף שישלם בי-עצמו בעד כרטיס הטיסה. הדבר גרם, לדעת הפרשן, אי-נעימות לממשלה האמריקאית, מאחר שזה עתה מסייר בארצות-הברית רמטכ"ל ערבי, שהוומן רישמית, והר-פעת הגנרל הישראלי עלולה להעכיר את יחסי וושינגטון-טון-קאהיר.

רוברט בחש בקפה, מרח ריבה על לחמניה. מה פשר מעשיו של דיין? מוכרחה להיות להם כוונה. דיין הוא שועל ערמומי.

לפתע פרץ בצחוק רם, ברור, אם חימשך הפעולה בהצלחה, יהיה צורך להתחיל, בעוד כמה ימים, במערכת-תעמולה אנטי-ערבית בארצות-הברית. יהיה צורך לגייס את ראשי הקהילה היהודית שם, לשכנע סנאטורים, לי-השפיע על עיתונים, ויכל לעשות זאת רק אדם היודע על הפעולה, המסוגל לתכנן את המהלכים הפוליטיים מ-ראש. לכן נסע דיין בעצמו.

מדוע לא הוטל הדבר על השגריר? אבא אבן נאד פתח, "אמר ג'יבלי לא פעם. והוא בוודאי שמע זאת מדיין עצמו. הגנרלים לא אהבו את השגריר הישראלי בווינגטון, כי הוא גדל בחוק-לארץ ולמד בקמברידג'. השגריר יהיה האיש האחרון שישמע על כל העניין. דיין יספר לו רק כשלא תהיה בריה.

אולם אם השגריר אינו יודע על העסק, האם יודעת הממשלה? ראשי-הממשלה? ולבון — שרי-ביטחון ה-חדש. בצבא הכל ידעו כי דיין שונא את שניהם. דיין מתייעץ עם בן-גוריון הזקן.

שוב עלתה בלב רוברט אותה מחשבה מטרידה: מי ישא באחריות אם העסק יתחרבן? דיין יטען שלא ידע מאומה, ששהה בארצות-הברית. מן הסתם לקח גם זאת בחשבון, כשיצא לנסיעה זו, השועל.

הוא אכל את הלחמניה. אין מה לעשות. צריכים לגי-מור את העסק, ולא להיתפס.*

פרק שלישי

פצצה בקולנוע

האם אני שונה מכל האחרים? שאל פיליפ נתנון (ספאנוס) את עצמו.

הוא הכין את החומרים, שם אותם על השולחן. כל-כך קל להכין פצצה. בבית הכחול, ליד תל-אביב, למד את המלאכה הרבה יותר מהר משלושת האחרים. אולי אני פחדן? שאל את עצמו שוב. אבל הוא היה בטוח שאין זה נכון. אצבעותיו, שטיפלו בחומר, לא רעדו. לא, אינני פחדן. אבל העסק אינו מוצא תן בעיני. הוא לא שנה את המצרים. אולי זו הצרה. הוא אהב את ישראל, אך לא שנה את המצרים.

הוא זכר את גנישתו הראשונה עם אברהם דר, לפני שלוש שנים, מאחורי בניין הקולנוע. האיש הציע לו להצטרף לרשת-ריגול, למען ישראל. הוא הסכים, כאילו היה זה הדבר מובן מאליו. אבל דבריו של האיש על הרוצחים הערביים, על הצורך להלום בהם מהלומה ניצחת, עוררו בלבו את איר-צבון. הוא לא הראה זאת. האיש לא היה מבין. היה חושב שאינו מבקש אלא להשתמש.

פיליפ האמין במוסר. מילה מצחיקה, מוסר, כל אחד מדבר על מוסר. בעולם של ימינו קשה לדעת מה זה מוסר. אם תדבר על מוסר, יחשבו שאתה מתכוון לענייני מיטה. פעם ניסה לדבר על כך עם מרסל. והיא צחקה את צחוקה המתגלגל.

איר יוכל להסביר למישהו כי ריגול הוא מוסרי, ואילו הטמנת פצצה בקולנוע איננה מוסרית? כן, הוא הסכים לרגל. לרגל למען ישראל. ישראל היא עריסת התרבות. היא נתנה לעולם את התניץ. צריכים להגן על ישראל. אפילו הוא, ששנא את הצבא וסלד מכל אלימות, מוכן לרגל כדי לעזור לצה"ל להגן על ישראל, עם תותקף.

מתר ריגל. למען הגנת המולדת. אבל מה הקשר בין ריגול ובין סיכון אנשים חפים מפשע? נכון, עוד עכשיו לא נהרגו אנשים. אבל זה מיקרה. אם ישים היום את הפצצה בקולנוע, עלולה לפרוץ בהלה. בבהלה כזאת, הכל יכול לקרות. נשים וילדים יכולים להידרס למוות. והוא, פיליפ, יהיה הרוצח.

ובכל זאת, הוא יעשה זאת. פיליפ נתנון, תלמיד-חכם, הוא יעשה זאת, ודווקא היום, 23 ביולי, 1954. מדוע? בפעם האלף שאל את עצמו את השאלה. האם אני פוחד להיחשב לפחדן? האם אני פוחד שמרסל תביט בי בבוז.

החומר היה מוכן. הוא מילא את תיקי-המשקפיים. ברגע העדין ביותר צילצל הטלפון. הוא סיים את המלאכה בחיפזון, שלא כרגיל, והרים את השטופרת.

היה זה קולה של מרסל. "אתה הולך היום קולנוע?" שאלה, כפי שכל גערה רגילה יכולה לשאול ידדי.

"כן, ענה. עוד מעט."

"לאיזה סרט?"

* נסיעתו המחורה של דיין לארה"ב, כפי שהיא מתוארת כאן במדויק, היא אחת התעלומות הנשכחות של הפרשה.

כשניגש השומר לדלת, קפצה מרסל ניניו לחלון...

לקולנוע ריו. כמו בכל יום, מזה שבועיים, מעולם לא תיאר לעצמו שאי-פעם יבוא יום וישנא קולנוע. כל רעיון המאריבים נראה לו כמגוחך. לגלות חבלן בקולנוע, הרי זה כמו למצוא מחס בערימה של שחת. אילו שאלו אותו, היה גומר עם כל העניין מזמן. צריכים לאסור כמה קומוניסטים ידועים, וכמה אחים מוסלמיים, וכל מיני טיפוסים מלוכלכים אחרים, ולהרביץ להם על כפות-הרגליים עד שמישהו מהם יגלה את האמת. אבל איש אינו שואל אותו.

מחמוד סעיד זה, מה הוא יודע על המיטרה? היה קציץ-צבא, בסך הכל. אין לו מושג. אבל פרוטקציה יש לו אצל עבד-אל-נאצר (הבוט הגדול).

שהחילים ילכו לפלסטין, להילחם, וישאירו את עברי-דת השוטרים לשוטרים. אבל עכשיו מתלבשים החילים על כל התפקידים הטובים.

הוא תחב את ידיו לכיס מעילו האורחי, שלא היה רגיל לו, מישש את האקדה והסחוב בין הקהל. כולם דבילים. הסרט הזה לא שווה כלום. הוא ראה אותו עוד בשבוע הראשון, משהו על מברית פניצילין בווינה. הוא היה תופס את אורסון וולס אחרי עשר דקות. מישו מאחורי הדליק סיגריה. לא, זאת לא היתה סיגריה. בגדיו של אדם נאחזו בלהבות.

בתנועה אינסטינקטיבית של שוטר מאומן דחף חסן את האנשים הצידה, קפץ לעבר האיש, קרע את כתפורי מעילו בתנועה אחת, עזר לו להוריד את המעיל, שמתוך כיסו בקעו הלהבות. האיש נפל על הארץ, מתפתל בכאבים. פרצוף יהודי, נוסף לכל. "זה כלום," הרגיע חסן, "מייד נביא אותך לבית-החולים ותקבל..." דבריו נפסקו באמצע הפסוק. ריח מוות, מוכר, עלה באפו. הוא זרק את המעיל הנוער על הארץ, הרים אותו בשוליו. מתוך הכיס נפל גרתיק-משקפיים, חרוך למחצה. מתוך הנרתיק התגלגלו גרגירים של חומר אדמדם. "מהר!" צעק לעבר שוטר שהתקרב להתקלות. "קרא לקמאל! רון, בן-יונאים!"

* * *

הטלפון לא צילצל. הדאגה החלה מכרסמת בה. היא אמרה לאמה להישאר ליד הטלפון. לבשה שמלה שקטה ואלגנטית ונסעה במונית למעון הליי-לידו.

הבאר היה רק חצי מלא. היא פנתה מיד אל חבארמן. "אולי ראית כאן את סגן-ניצב קמאל?"

"היום לא. אבל הוא היה פה אתמול בערב. קראו לו באופן בחול. הוא לא גמר אפילו את הכוס שלו."

"מה כל ההתרגשות?" שאלה. מבלי לשנות את גוון קולה.

הבארמן התקרב אל אוונה, לחש בקול דרמאטי: "זה סוד. אל תספרי לאיש. תססו אדם עם פצצה ליד קולנוע."

* לא ידוע איזה סרט הוקרן באותו קולנוע. לצורך הסיפור נבחר הסרט האדם השלישי של וולס, כרמז לשם שהודבק אז בעיתונות לאיש שביצע את העסק הביש.

** במציאות קרו מאורעות אלה באלכסנדריה ולא בקאהיר. נתנון היה חבר החוליה האלכסנדרינית של הרשת.

"סרט של אורסון וולס. בקולנוע ריו (ליד).
"חבל. כבר ראיתי את זה, לפני שנים. תצטרך ללכת לבד. תבלה בנעימים, ואל תשכח את המישקפיים שלך."
צחקוק קל. "טלפן לי מחר. תספר איך התרשמת."
מרסל, מרסל. הלוואי והיה לו חושי-החומר שלה.

פמל חסן עוואד (פקד טלים ביוגלו) עמד בכניסה

הנכשות בסיפור המקורי

היוונים:

- אלכסיס סטאברידיאקי — שרי-המלחמה החדש של יוון (פינחס לבון).
- פאפאדופולו הזקן — ראש-הממשלה ושר-המלחמה הקודם, שפרש מתפקידו (דויד בן-גוריון).
- גנרל סיפאקאס הגדום — רמטכ"ל הצבא היווני (הרמטכ"ל מושח דיין).
- אנשי-מדיעין:
- ג'ורג'ו — ראש אגף המודיעין (בנימין ג'יבלי, ראש אמ"ן).
- קוסטא — ראש המודיעין בחו"ל. (השם לא הותר עדיין לפירסום. בסיפור הוא נקרא "אריה").
- ניקוס (מיסטר טטון) — שליח המודיעין בתורכיה. (האדם השלישי, שנקרא במצריים "באול פראנק", ושחברו הרשת הכירוהו בשם "רוברט". השם האמיתי לא הותר עדיין לפירסום).
- "דימיטריוס" המצולק — מייסד הרשת בי-איזמיר. (אברהם דר).
- הג'ינג'י (איסר הראל, ראש שרות-הבטחון). אנשי הרשת באיזמיר:
- סטאברוס — מרכז הקבוצה. (ד"ר מרזוק).
- ריקה מאנולאקאס — המקשרת, אלופת-ספורט ונערת-זוהר. (ויקטורין ניניו, שנודעה גם בשם "מרסל").
- יאני יואניס — זבן. (דמות דמיונית. נקרא כאן "יצחק").
- ספאנוס חרלמבו — (פיליפ נתנון).

התורכים:

- פאול קוצ'וק — מפקד מיטרת איזמיר. (נקרא בסיפור "מחמוד סעיד").
- ג'לאל — קצין לתפקידים-מיוחדים. (נקרא בסיפור "קמאל").
- טלים ביוגלו — (סמל חסן עוואד הופיע כעוד במישפט קאהיר).
- חוסון — חדרנית במלון אטאטורד. (דמות דמיונית. נקראת בסיפור "פממה").